

Pa

‘Je vader en moeder hadden samen oud moeten worden’, zei Peter van Heerwaarden toen ik daar laatst plantjes haalde voor op hun graf op de Hogeberg. Hij kende ze van het klaverjassen, want ze waren enthousiaste kaarters. Ook thuis speelden we het spelletje regelmatig. Ik was de jongste en toen mijn broers en zussen het huis uit waren, kon ik als puber ’s avonds aanschuiven, soms tot dermate laat dat ik me half knikkebollend vergooide en ma besloot dat het mooi was geweest. Op zulke avondjes werd er flink gepaft, want pa was een fervent roker. Hij was daar al op z’n twaalfde mee begonnen. Toen nam zijn vader hem mee naar de bouw, zoals de tuinders in Westfriesland hun land noemden, en kreeg hij een tabaksdoos.

Iedereen rookte en op verjaardagen ging de ene na de andere rookstaaf in brand. Sigaren en sigaretten stonden keurig in glaasjes, zoals dat toen de gewoonte was. Halverwege zo’n avond werd ik naar bed gestuurd, maar slapen kon ik wel vergeten. Niet alleen door het enorme kabaal dat beneden werd geproduceerd, door de rook prikten mijn ogen nog geruime tijd na.

Een paar keer per jaar gingen we terug naar onze geboortestreek. Het hele gezin in de Daf, pa aan het stuur en de hand aan de pientere pook. Het was een lange rit. Nog amper buiten Den Helder ging de eerste Caballero in de brand. De ramen stijf dicht, je kunt je voorstellen wat voor atmosfeer er in de auto hing. Maar we wisten niet beter, het was de tijd dat roken nog een deugd was.

Pa is zijn hele leven stug door blijven roken en ook toen hij zich op hoogbejaarde leeftijd bij dokter Eissen beklagde over zijn kortademigheid, was er van stoppen geen sprake en zoog hij een paar keer per dag met enthousiasme aan de ‘puffers’, zoals hij de inhalers noemde.

Thuis gingen we er altijd van uit dat moeder pa zou overleven. Het bejaardenhuis zat immers vol met vrouwen, mannen waren daar volgens de verhalen een zeldzaamheid. Ma was een zorgzame, ijzersterke vrouw. Deed het huishouden, werkte mee in het bloembollenbedrijf en wat al niet meer. Daardoor viel het ook voor ons amper op dat pa leed aan ‘de ziekte van oldtimer’, zoals mijn broer zei. Het viel mij pas echt op toen pa eens het ziekenhuis in raakte voor een maagbloeding en hij

zonder de zorgen van moeder zich geen raad wist met die omgeving. Gelukkig was hij snel weer thuis aan de Schilderweg in zijn vertrouwde omgeving en ging alles weer als vanouds.

Totdat moeder ziek werd en overleed en niet zij, maar pa alleen achterbleef. Toen kwamen we er achter dat we vader in dat huis eigenlijk niet meer alleen konden laten. 's Nachts spoken en dat soort dingen. Met de wijkverpleging werd van alles geregeld en bij toerbeurt sliepen mijn broers, zussen of ik thuis. Naar de Gollards, dat was voor pa niet bespreekbaar. Totdat er beneden een kamertje beschikbaar kwam en hij de garantie kreeg dat Fokkie, zijn trouwe hondje, mee mocht.

Maar gladjes verliep de overgang allerminst.

Hij zat er nog maar amper, toen 's avonds laat de telefoon ging. Pa was niet in zijn kamer en ook nergens anders te bekennen. Toen hij ook niet in zijn oude huis aan de Schilderweg was, reed ik door naar zijn voormalige woning in de Prins Hendrikpolder, waar nu mijn boer Theo woont. Pa was er in zijn oude bed gekropen en was vastberaden daar te blijven. Maar toen mijn broer de volgende morgen vertelde dat hij echt niet van plan was zijn boterham te smeren, hemden te strijken en wat al niet meer, nam pa toch maar weer snel zijn intrek in zijn kamertje aan De Zes.

Daar is hij altijd met de beste zorg omringd en het werd ook echt zijn thuis. Als ik hem opzocht, vroeg hij wel eens: Gerard, heb je nu een dagtaak aan die Texelse Courant? Ja pa, en ik niet als enige, somde ik een reeks collega's op. Met ongeloof hield hij de Telegraaf omhoog. Hoe hebben die dat dan wel niet? Als ik zei dat daar zeker vierhonderd man werkte, zoog ik dat uit mijn duim. Dat tafereel heeft zich vele tientallen keren herhaald, want het korte termijn geheugen van pa brokkelde steeds meer af.

Om dat soort gesprekken te vermijden deden we een spelletje Yahtzee of bekeken foto's van vroeger waar hij dan weer hele verhalen bij had. En op z'n tijd stak hij een rokertje op. Het gebeurde regelmatig dat hij al rokend in slaap viel, met als gevolg schroeiplekken in zijn overhemd en het tapijt. Op een zeker moment werd ik op het matje geroepen bij de directeur van De Gollards. Zo kon het niet langer, straks het hele bejaardenhuis in de fik. Maar stoppen was geen optie en dat je alleen buiten mocht roken, kreeg ik vader niet aan het verstand. Het dreigde te escaleren totdat een brandweerman me op het geniale idee bracht de rookstoel in te spuiten met vuurbestendige spray die je ook op kerstversiering spuit.

De ziekte van oldtimer manifesteerde zich steeds sterker. Zijn kinderen noemde hij doorgaans wel bij hun naam, maar mijn Anne Marie zag hij het ene moment aan voor een verzorgster en dan weer voor de vrouw van mijn neef. Te laat 'ingestapt', zullen we maar zeggen.

Pa is nu alweer een jaar zes bij moeder, op het kerkhof op de Hogeberg.

'Gerard, als je straks op je knietjes die plantjes poot', doe je ze dan de groeten van me', zei Peter van Heerwaarden.

Gerard Timmerman - Oosterend